

Implicații ale valului pandemic asupra inițiativei antreprenoriale din România

Drd. Claudia-Florina BOTAR

Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

Abstract

Measuring the implications of the shock wave propagated following the outbreak of the coronavirus pandemic is becoming an exhausting process. The negative impact on the business environment during the sanitary crisis certifies the imbalance occurred within the entrepreneurial initiative, based on the uncertainty felt in the financial area and equally in the emotional one, emphasizing the vulnerability, incertitude and instability of those who intend to develop and apply a business plan. This article highlights the degradation of the entrepreneurial activity during the pandemic, based on the statistical analysis regarding the action of setting up an entity and not only that, emphasizing the influence promoting factors of the behaviour related to the adoption of the entrepreneur status, given the circumstances created by the sanitary crisis, with great effect on the economic world. Likewise, the issues regarding the suspension of a company's activity provides indices with regard to the seriousness of the situation induced by the COVID-19 pandemic, being analysed during the work. The adjustment and relaunching of the post-pandemic economic activity remains a desideratum of the economic world, even after a significant period from the disappearance of the pandemic wave.

Key terms: pandemic, effects, imbalances, entrepreneurship, suspension, activity

Termeni-cheie: pandemie, efecte, dezechilibre, antreprenoriat, suspendare, activitate

Clasificare JEL: M21, G01

To cite this article: Claudia-Florina Botar, *Implicații ale valului pandemic asupra inițiativei antreprenoriale din România*, *CECCAR Business Review*, Nº 5/2023, pp. 2-14, DOI: <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2023.05.01>

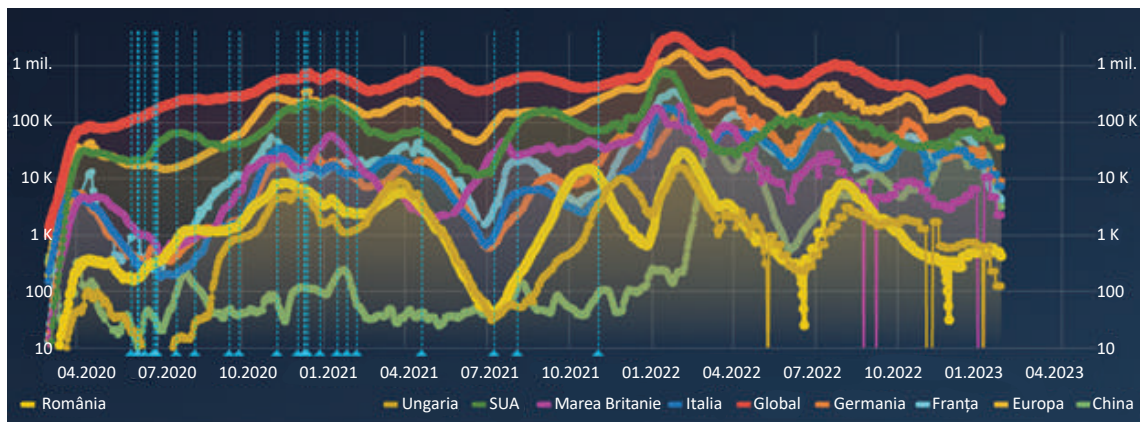
„Ceea ce avem nevoie este o societate antreprenorială, în care inovația și spiritul întreprinzător ar fi ceva firesc, solid și continuu.” „Într-o societate antreprenorială, indivizii sunt puși în fața unei mari provocări, o provocare pe care trebuie să o ia ca pe o oportunitate – nevoia de a învăța și reînvăța în mod continuu.” (Drucker, 1993)

Marea învolburată de furtuna pandemică are un efect tumultos, generând val după val incertitudine, instabilitate și pierderea încrederii și siguranței într-un viitor stabil, armonios și lipsit de urmările nefaste ale crizei sanitare. Pe fondul acestor transformări, mediul de business preconizează colapsul afacerilor și incapacitatea antreprenorilor de a se mobiliza pentru redresare.

Comportamentele, acțiunile și reacțiile numeroaselor categorii de protagoniști de pe scena economică au fost perturbate de valul seismic generat de apariția și răspândirea infecției cu noul coronavirus. Aspecte care înaintea izbucnirii pandemiei aveau un caracter de certitudine au devenit brusc instabile, provocând confuzie și nesiguranță în rândul actorilor lumii contemporane, indiferent de scena de derulare a acțiunii principale. Conjunctura creată de criza sanitară globală a scos în evidență caracterul dinamic și extrem de schimbător al actualității vremurilor manifestat în orice domeniu de activitate umană.

Primul blocaj major al perioadei pandemice, instituit în primăvara anului 2020 sub formă de *lockdown*, a avut un impact semnificativ în viața comunităților, răsunetul fiind puternic propagat și în cadrul mediului de business la nivelul inițiativei antreprenoriale, efectele fiind pe alocuri devastatoare (Confederația Națională pentru Antreprenariat Feminin, 2021). Debutul perioadei epidemice, concretizat prin apariția și răspândirea cu rapiditate a virusului SARS-CoV-2, a fost înregistrat la începutul anului 2020, 11 martie fiind data declarării de către OMS a stării de pandemie, moment marcat de conștientizarea la nivel de mapamond a crizei sanitare (Consiliul Uniunii Europene, 2023a; Consiliul Uniunii Europene, 2023b).

Așa cum este conturat și în graficul de mai jos, evoluția numărului de cazuri de coronavirus a fost semnificativă de la momentul debutului până la începutul anului 2023.

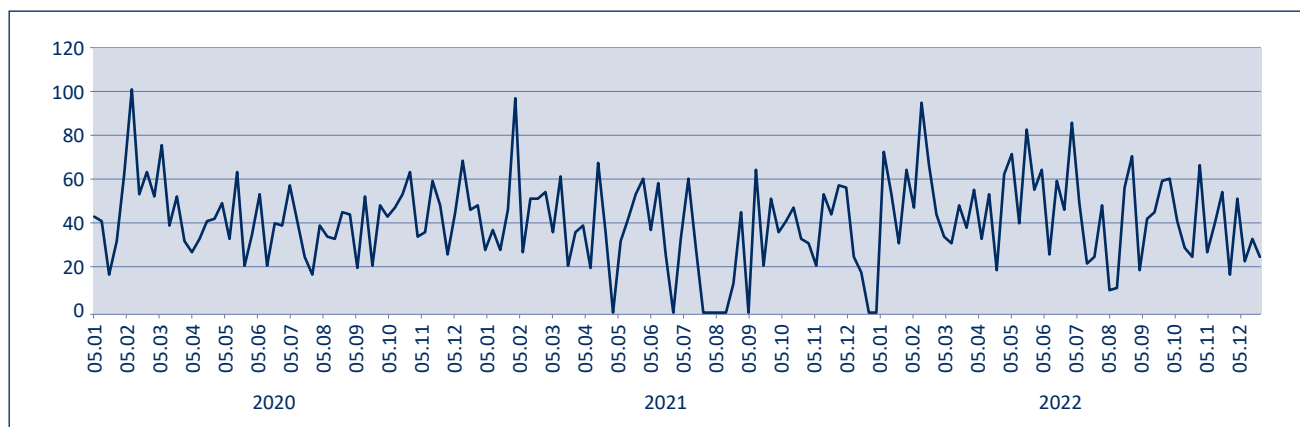

Graficul 1. Evoluția pandemiei de COVID-19 la nivel de mapamond

Sursa: <https://econ.ubbcluj.ro/roem/>, accesat în mai 2023.

Cu toate că se dorește ca anul 2020 și întreaga perioadă tumultuoasă care a generat dezechilibre majore să fie eliminate din istoria mediului de afaceri, acestea rămân în amintire pentru o raportare obiectivă, realistă la viața contemporană marcată de instabilitate perpetuă (Bradu, 2013).

Privitor la inițiativa antreprenorială și la interesul manifestat în această direcție, măsurate la nivel global prin intermediul instrumentului Google Trends, se poate evidenția minimizarea acestora la momentul declanșării stării de criză, înregistrându-se o serie de fluctuații în intervalul de referință analizat, aspect care indică instabilitatea și incertitudinea atitudinii antreprenoriale pe fondul dezechilibrelor majore ale lumii actuale.

Graficul 2. Interesul căutărilor web pe tema antreprenoriatului în intervalul 2020-2022

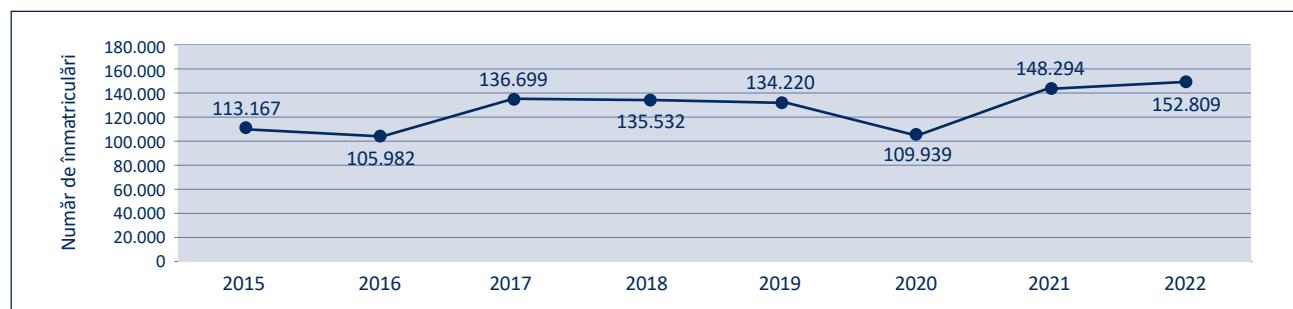
Sursa: Google Trends, <https://trends.google.com/home>, accesat în aprilie 2023.

Criza indusă de pandemia de COVID-19 și deteriorarea bruscă a mediului macroeconomic au afectat considerabil echilibrul economic, determinând modificarea comportamentelor în rândul inițiativei antreprenoriale și nu numai. „S-au făcut eforturi extraordinare pentru atenuarea impactului social al crizei, în condiții nemaîntâlnite și de mare incertitudine, dar rămân întrebări la care nu avem încă un răspuns.” (Chivu, 2022)

Reformarea în profunzime a mediului de business a afectat în esență modalitatea de raportare la acțiunea antreprenoriatului, producând o conștientizare majoră pe latura inițiativei în această direcție prin prisma dinamismului, instabilității, dezechilibrului și competitivității crescute care definesc lumea economică actuală. (Gramaticu, 2022)

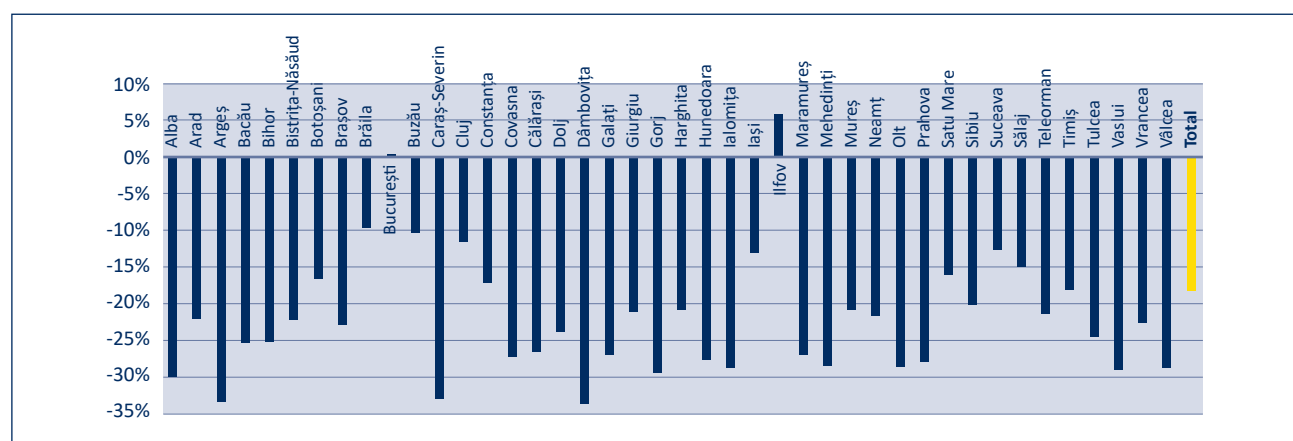
În cadrul unei cercetări statistice realizate în scopul evidențierii impactului COVID-19 asupra mediului economic a fost subliniat nivelul semnificativ crescut al incertitudinii cu privire la viitorul afacerii, 40,1% dintre cei chestionați (8.831 de agenți economici) exprimându-și angoasa în legătură cu evoluția activității derulate (Institutul Național de Statistică, 2020).

În ce privește înmatriculările de persoane juridice indiferent de tipologia acestora, numărul entităților care au luat ființă în anul de debut al pandemiei este redus comparativ cu anii anteriori, aspect care denotă reticența antreprenorilor pentru demararea unei afaceri pe fondul conjuncturii incerte și instabile induse de criza globală. Pandemia a produs o sincopă în lanțul ascensiunii constante a interesului privind inițiativa antreprenorială, aspect surprins în graficul de mai jos.

Graficul 3. Evoluția numărului de înmatriculări în intervalul 2015-2022

Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Oficiului Național al Registrului Comerțului <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>, accesat în aprilie 2023.

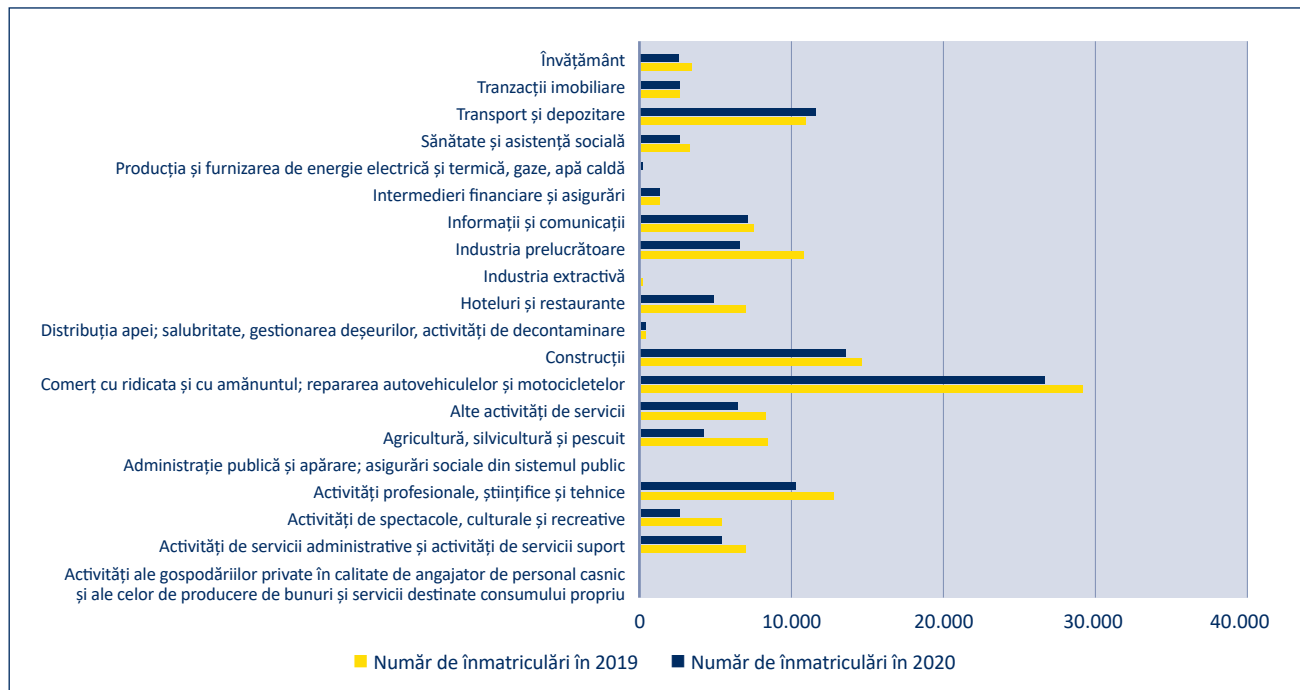

Graficul 4. Evoluția numărului de înmatriculări în intervalul 2015-2022 la nivel de regiuni

Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Oficiului Național al Registrului Comerțului <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>, accesat în aprilie 2023.

Anul declanșării furtunii pandemice marchează scăderea cu aproximativ 18% a numărului de entități constituite comparativ cu anul anterior, județul care a înregistrat cel mai scăzut număr de înmatriculări de persoane juridice fiind Dâmbovița, cu o rată negativă de 33,62%, urmat de județul Argeș, cu o dinamică negativă de 33,47%, conform graficului anterior.

Referitor la taxonomia domeniilor de activitate în funcție de codul CAEN, o imagine privind modificările înregistrate de-a lungul perioadei pandemice în materie de constituire de entități este surprinsă în figura de mai jos.

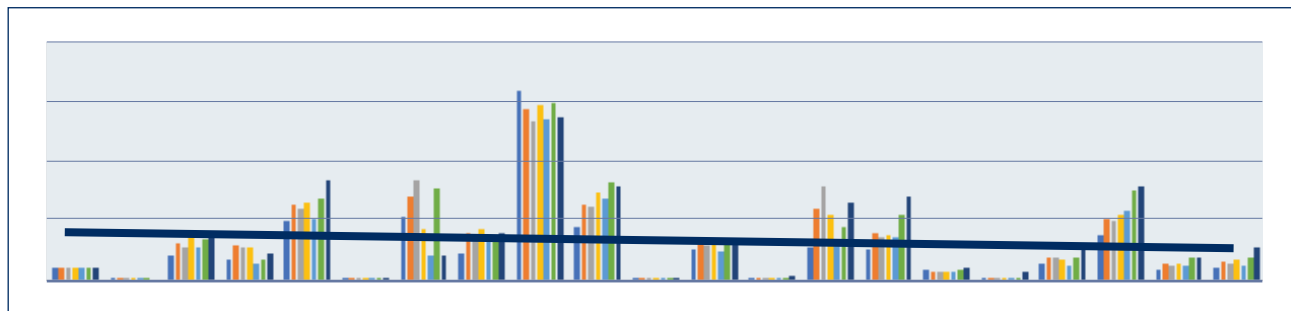

Graficul 5. Evoluția numărului de înmatriculări în intervalul 2019-2020 pe domenii de activitate conform codului CAEN

Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Oficiului Național al Registrului Comerțului <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>, accesat în aprilie 2023.

Intervalul temporal de referință cuprinde perioada 2019-2020, începutul anului 2020 marcând momentul de debut al crizei pandemice. Așa cum reiese din reprezentarea grafică, domeniul de activitate cel mai afectat ca urmare a undei de șoc produse de noul coronavirus, resimțită puternic în lumea economică, este reprezentat de agricultură, silvicultură și pescuit, cu o dinamică negativă de 49,9%, urmat de activități de spectacole, culturale și recreative, cu o rată în scădere de 49,73%, și de industria prelucrătoare, cu o rată negativă de 39,1%. Domeniile de activitate cu dinamică pozitivă în perioada analizată includ producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, cu o creștere de 116,28%, urmate de transport și depozitare, care înregistrează o rată pozitivă de 5,98% în intervalul de studiu. În sens general, la nivelul tuturor domeniilor de activitate analizate se observă o tendință negativă pe latura inițiativei antreprenoriale, cu un scor de 18,09%.

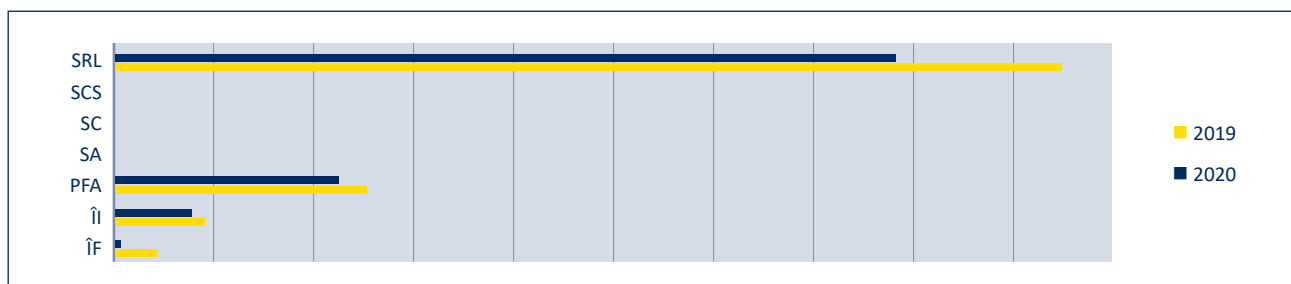
Pe baza trendului de liniaritate, în cadrul graficului următor se remarcă o ușoară tendință de scădere a numărului înmatriculărilor de entități, aspect definitoriu pentru evidențierea inițiativei antreprenoriale, punctul de cotitură fiind identificat în preajma apariției și manifestării primelor evenimente ale perioadei pandemice, etapă marcată de nesiguranță, incertitudine și imposibilitatea zăririi modalităților de contracarare a efectelor crizei în lumea afacerilor.

Graficul 6. Evoluția numărului de înmatriculări în intervalul 2015-2021

Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Oficiului Național al Registrului Comerțului <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>, accesat în aprilie 2023.

Referitor la structura modificărilor în funcție de tipologia juridică a entităților nou-înființate, cea mai semnificativă scădere, cu o rată negativă de 81,3%, se înregistrează la nivelul întreprinderilor familiale, pandemia de coronavirus vitregind mediul de business cu 3.534 de societăți din această categorie. Constituirea de SRL-uri, cea mai răspândită formă juridică a entităților din România, a scăzut în anul pandemic cu 17,34%, acestea fiind urmate de întreprinderile individuale și de PFA-uri, aspecte surprinse în graficul următor.

Graficul 7. Evoluția numărului de înmatriculări în intervalul 2019-2020 în funcție de personalitatea juridică a entităților

Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Oficiului Național al Registrului Comerțului <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>, accesat în aprilie 2023.

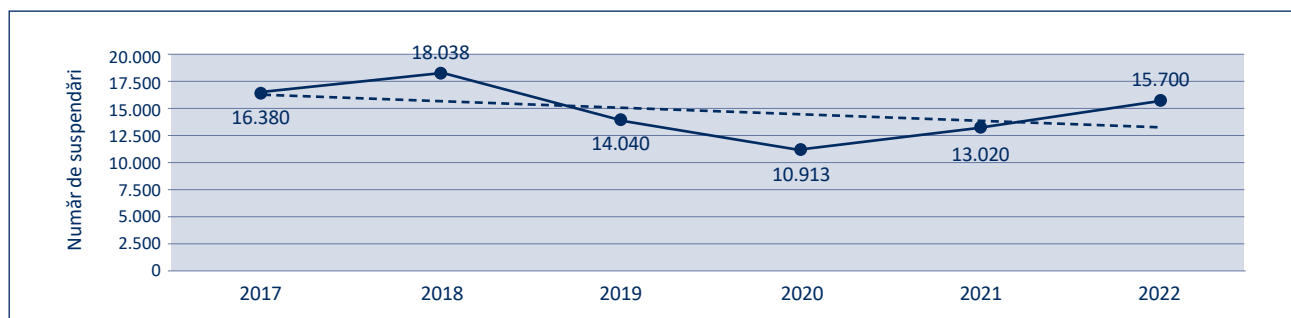
Efectele nefaste ale perioadei de criză și gradul impactului pot fi reflectate și prin dinamica suspendării activității companiilor. Deteriorarea inițiativei antreprenoriale ca urmare a pandemiei poate fi analizată și prin prisma capacității entităților de a respecta principiul continuității activității. Suspendarea activității unei companii constă în întreruperea temporară a acesteia din pricina conjuncturii de natură economică, socială sau juridică ori ca urmare a apariției unui impas strategic, a absenței viziunii și misiunii pe termen lung a acționarilor, motiv pentru care se solicită timp în vederea remontării pentru relansarea economică. (Oficiul Național al Registrului Comerțului, 2023)

În contextul crizei generate de coronavirus, companiile au recurs la diverse soluții de asigurare a supraviețuirii afacerii, prin reducerea temporară a activității, restructurarea sau întreruperea pe termen scurt a acesteia (Cucu & Caraman, 2021).

O pondere însemnată a entităților de pe întregul mapamond au adoptat un comportament de tip defensiv în fața inamicului nevăzut în ce privește întreruperea pe termen scurt ori pe perioadă nedeterminată a activității, tranziția proceselor de business în mediul online sau asigurarea continuității activității cu măsuri de siguranță

sportive, regândirea planului strategic și operațional fiind fundamentale în lupta menținerii relevanței pe piața zdruncinată de urmările colapsului (Deloitte Romania, 2020a).

Datele statistice furnizate de autoritățile competente cu privire la gradul de suspendare a activității companiilor în perioada de criză și imediat după diminuarea efectelor nefaste se prezintă astfel:

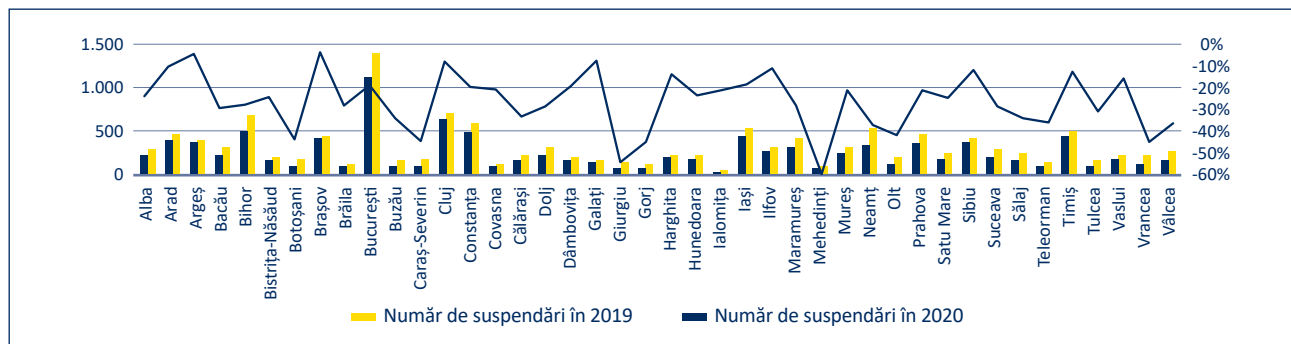

Graficul 8. Evoluția numărului de suspendări în intervalul 2017-2022 în funcție de personalitatea juridică a entităților

Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Oficiului Național al Registrului Comerțului <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>, accesat în aprilie 2023.

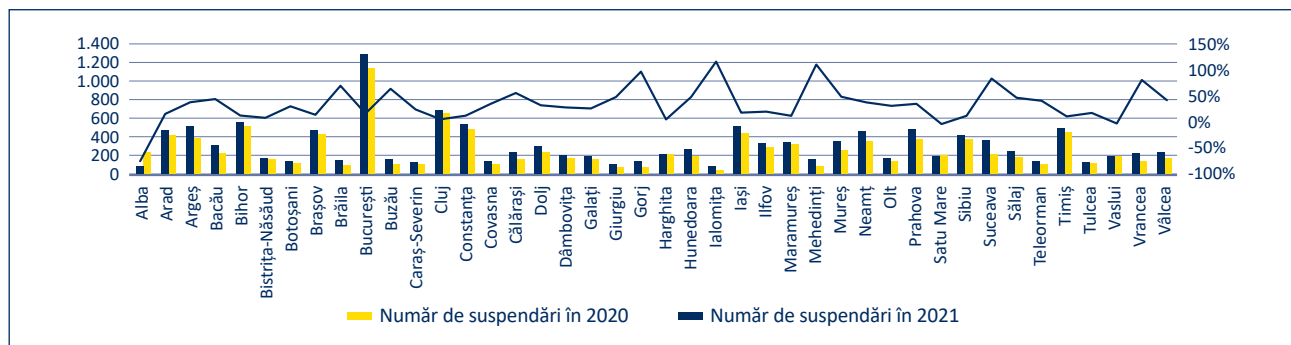
Conform datelor de mai sus, se constată o scădere a numărului de suspendări în rândul activităților mediului de business la momentul zero al perioadei de criză, și anume în 2020, remarcându-se o ușoară creștere în 2021 și 2022. Deși contradictorii, în spatele cifrelor referitoare la tema analizată stau numeroasele beneficii de ordin salarial, material și fiscal oferite de autorități pentru combaterea eficientă a situației de criză și implicit pentru susținerea perpetuării bunăstării la nivel micro și macroeconomic pe fondul pandemiei. Printre aceste facilități pot fi enumerate, cu titlu exemplificativ, scutiri în zona impozitului și a contribuțiilor de natură salarială, măsuri în ce privește acțiunile de sponsorizare, anularea dobânzilor și a penalităților, simplificarea schemelor de eșalonare la plată, amânarea la plata serviciilor de utilități, facilități referitoare la plata TVA și a altor obligații fiscale datorate etc. (Deloitte Romania, 2020b)

Per ansamblu, numărul suspendărilor de activități în 2020 a scăzut cu 22,27% comparativ cu anul anterior, cele mai mari reduceri fiind înregistrate în Giurgiu, Vrancea, București, Neamț și Bihor. Cele mai multe suspendări la nivel de entități s-au înregistrat în județele Brașov și Cluj. Perioada imediat următoare semnalează o creștere a suspendărilor în rândul mediului de afaceri cu 19,31%, conform graficului următor.

Graficul 9. Evoluția numărului de suspendări în intervalul 2019-2020 la nivel de regiuni

Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Oficiului Național al Registrului Comerțului <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>, accesat în aprilie 2023.

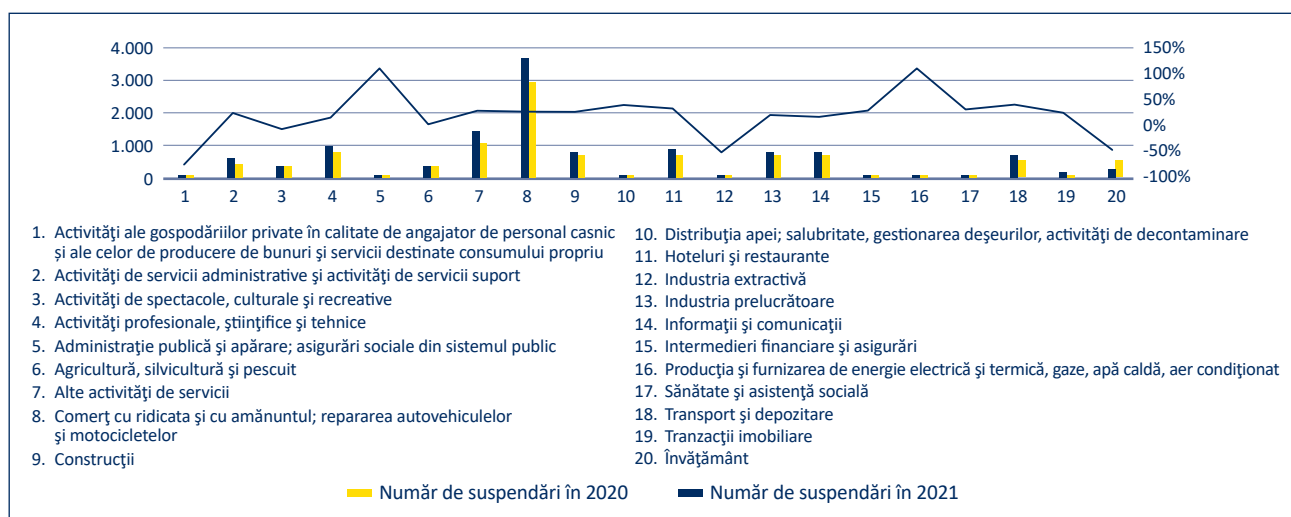

Graficul 10. Evoluția numărului de suspendări în intervalul 2020-2021 la nivel de regiuni

Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Oficiului Național al Registrului Comerțului <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>, accesat în aprilie 2023.

Deși anul de debut al pandemiei nu a fost marcat de un număr semnificativ crescut de suspendări ale activităților proceselor de afaceri, în 2021 se remarcă o preponderență a ratelor pozitive pe linia suspendărilor, cea mai ridicată rată înregistrându-se în județe precum Ialomița, Mehedinți, Gorj, Suceava și Vrancea. Reducerea numărului de suspendări se constată doar la nivelul a trei județe, și anume Alba, cu o scădere de 62,13%, Satu Mare și Vaslui, cu o diminuare ce nu depășește 5%, aspecte surprinse în graficul anterior.

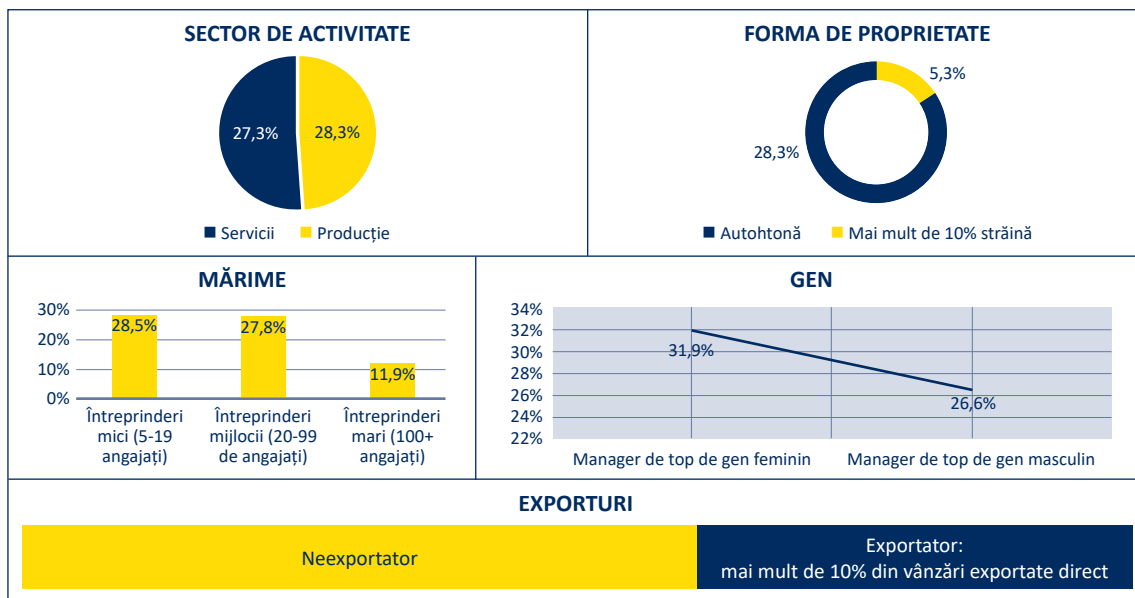
Cele mai afectate domenii prin prisma suspendărilor de activități sunt producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, administrația publică și apărarea, asigurările sociale din sistemul public, transportul și depozitarea, distribuția apei, salubritatea, gestionarea deșeurilor, activitățile de decontaminare, hotelurile și restaurantele, așa cum reiese din figura următoare.

Graficul 11. Evoluția numărului de suspendări în intervalul 2020-2021 pe domenii de activitate conform codului CAEN

Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Oficiului Național al Registrului Comerțului <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>, accesat în aprilie 2023.

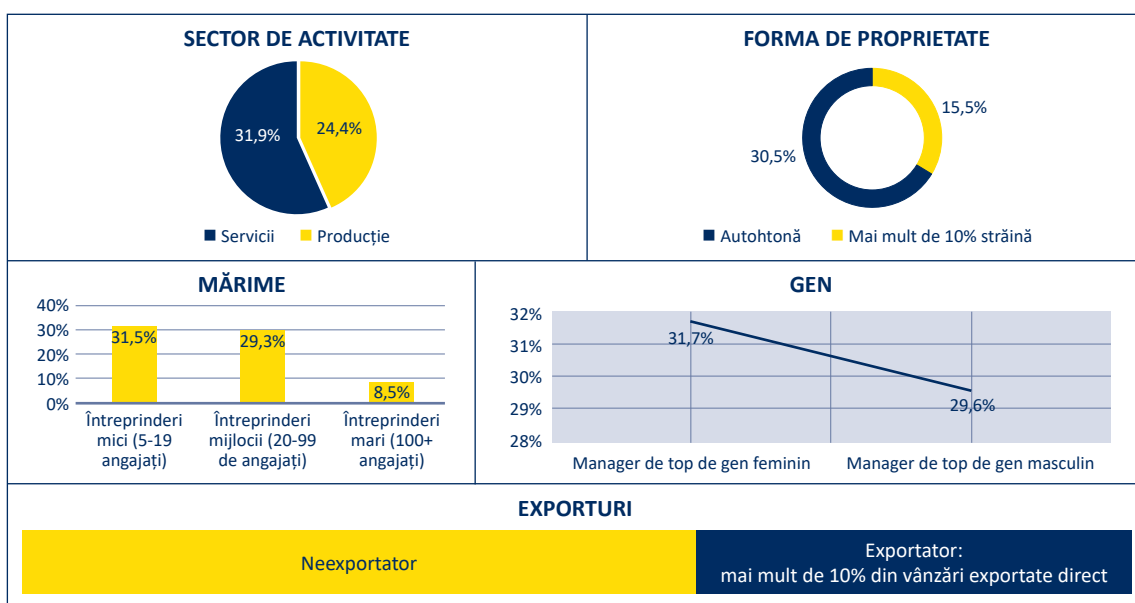
Situația privind sistarea temporară a activității în urma șocului pandemic în luna septembrie 2020 este conturată în cele ce urmează. 27,6% dintre companiile naționale se regăseau în 2020 în incapacitatea respectării principiului continuității activității din pricina dificultăților și dezechilibrelor majore apărute în mediul de afaceri, acestea recurgând la suspendarea operațiunilor pentru o perioadă limitată.

Graficul 12. Situația companiilor la nivelul lunii septembrie 2020

Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Băncii Mondiale
<https://www.enterprisesurveys.org/en/covid-19/chart>, accesat în aprilie 2023.

Așa cum este relevant în graficul de mai sus, 28,3% dintre entitățile din domeniul producției și-au sistat temporar activitatea derulată spre finalul anului 2020, același procent fiind definitiv pentru societățile cu capital majoritar autohton. Dintre companiile afectate, 28,5% dețin între cinci și 19 angajați. Cele mai multe organizații închise pe timp de criză au în componența structurilor manageriale persoane de gen feminin (31,9%). O rată de 28,9% dintre entitățile analizate nu derulează operațiuni intracomunitare de natura exporturilor.

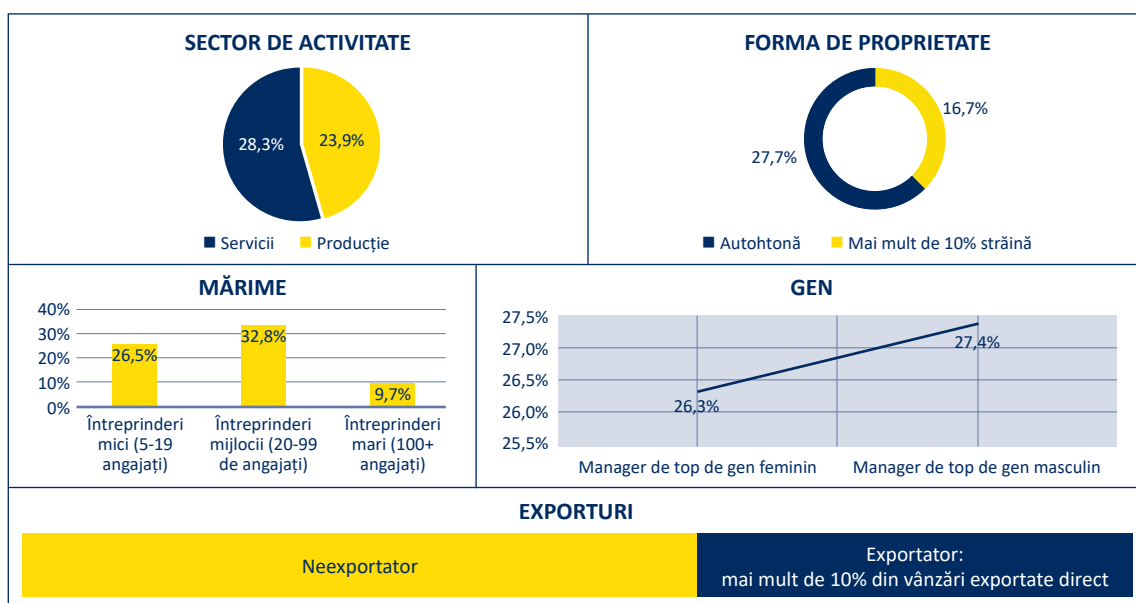

Graficul 13. Situația companiilor la nivelul lunii decembrie 2020

Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Băncii Mondiale
<https://www.enterprisesurveys.org/en/covid-19/chart>, accesat în aprilie 2023.

Etapa a doua a analizei surprinde situația suspendărilor temporare de activitate a companiilor în luna decembrie 2020, rezultatele arătând modificări relativ reduse comparativ cu luna septembrie a aceluiași an. Așadar, 31,9% dintre firmele din domeniul serviciilor și-au sistat temporar activitatea derulată, 30,5% fiind arondat entităților cu capital majoritar autohton. Dintre companiile afectate, 31,5% dețin între cinci și 19 angajați, 29,3% fiind întreprinderi de talie mijlocie. Cele mai multe organizații închise pe timp de criză au în componența structurilor manageriale persoane de gen feminin (31,7%). O rată de 31,9% dintre entitățile analizate nu derulează operațiuni intracomunitare de natura exporturilor.

Ultimul grafic privind situația suspendării temporare a proceselor și operațiunilor organizaționale surprinde datele analizate mai sus pentru luna iunie 2021.

Graficul 14. Situația companiilor la nivelul lunii iunie 2021

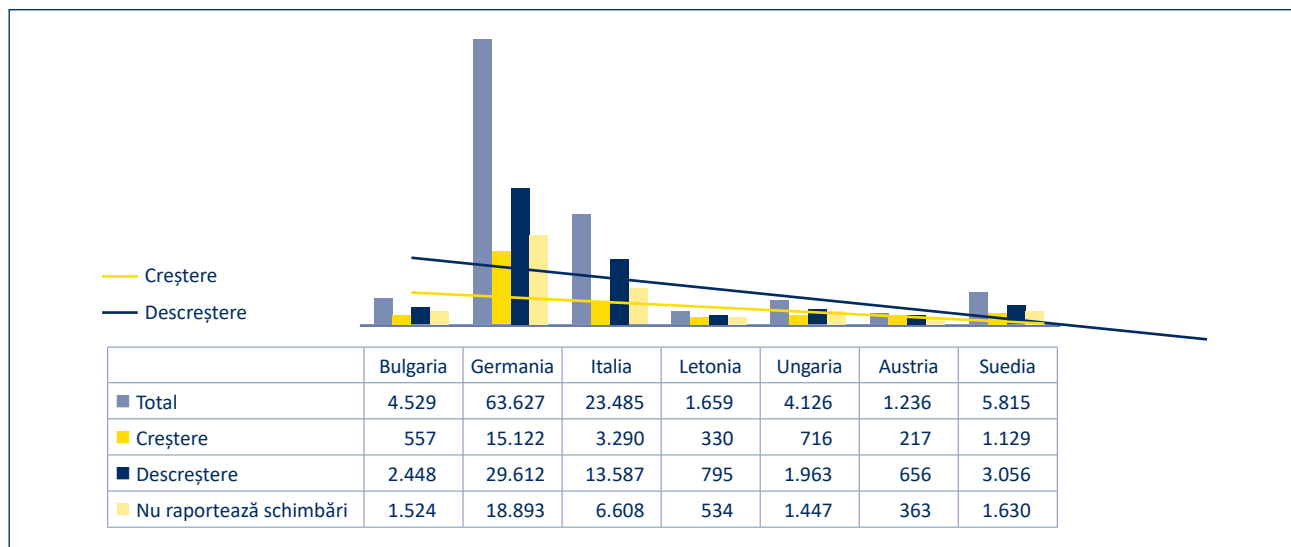
Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Băncii Mondiale <https://www.enterprisesurveys.org/en/covid-19/chart>, accesat în aprilie 2023.

Prin urmare, 28,3% dintre entitățile din domeniul serviciilor și 23,9% dintre cele producătoare și-au sistat temporar activitatea. Cele mai afectate sunt întreprinderile mijlocii, 32,8% dintre acestea suspendându-și activitățile desfășurate. Cele mai multe organizații închise pe timp de criză au în componența structurilor manageriale persoane de gen masculin (27,4%). O rată de 29,1% dintre societățile studiate nu realizează operațiuni intracomunitare de natura exporturilor.

În urma unei cercetări efectuate în perioada martie-aprilie 2020 la nivelul a 5.800 de companii a fost relevat faptul că 43% dintre acestea au recurs la suspendarea temporară a activității, aspect datorat în mare parte circumstanțelor aduse pe scena economiei de criza globală (Bartik *et al.*, 2020).

■ Redresarea după pandemie, un deziderat al relansării prosperității economice

Efectul pandemiei asupra indicatorului cifra de afaceri aferent statisticilor experimentale structurale de afaceri la nivelul tuturor activităților cuprinse în Nomenclatorul statistic al activităților economice recunoscut pe plan european se prezintă astfel:

Graficul 15. Efectele pandemiei asupra cifrei de afaceri în anul 2021

Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Institutului Național de Statistică <https://insse.ro/cms/ro/content/cercetare-experimental%C4%83-evaluarea-impactului-covid-19-asupra-mediului-economic-%C3%AEn-lunile-0>, accesat în aprilie 2023.

Analizând datele existente la nivelul celor șapte țări, sesizăm faptul că cifra de afaceri a companiilor supuse studiului înregistrează o tendință majoritar descendentă, toate semnalând dificultăți în optimizarea și chiar menținerea activității prin prisma indicatorului amintit, aspecte conturate la un an de la debutul pandemiei.

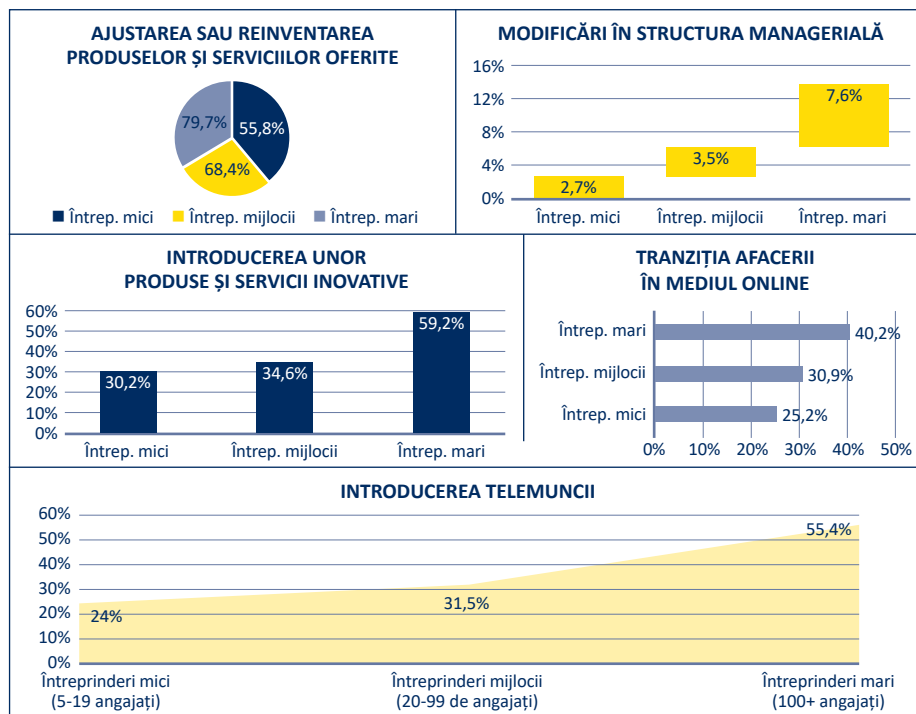
În cazul Bulgariei, peste jumătate dintre companiile analizate raportează scăderea cifrei de afaceri la un an de la începutul pandemiei de COVID-19, situația fiind similară și la celelalte state, Italia înregistrând cel mai ridicat scor al descreșterii cifrei de afaceri. 57,85% dintre companii sunt afectate semnificativ de circumstanțele produse de valul pandemic.

Așadar, un indicator microeconomic reprezentativ pentru imaginea prosperității economice a firmelor, cifra de afaceri, a fost afectat semnificativ de modificările mediului de business provocate de criză. La un an de la apariția situației nefaste, efectul asupra afacerilor este de remarcant, iar redresarea economică în ce privește optimizarea activității sau măcar menținerea acesteia pe linia de plutire rămâne un deziderat pentru viitorul companiilor.

În graficul următor sunt prezentate cinci căi de acțiune în vederea redresării afacerilor, respectiv optimizarea portofoliului de produse și servicii oferite, modificări la nivelul conducerii, introducerea de produse și servicii noi adaptate la cerințele actuale ale pieței, tranziția proceselor organizaționale în mediul online și îmbrățișarea muncii la distanță, posibile prin intermediul tehnicii moderne avansate.

Peste 70% dintre entitățile mari recurg la ajustarea produselor sau serviciilor oferite cu scopul alinării la cerințele actuale impuse de noua criză, mai mult de 40% dintre acestea optând pentru utilizarea sistemelor informaționale moderne și trecerea proceselor de business în mediul online sau tranziția către munca la distanță. „Fiecare a treia afacere și-a început sau și-a intensificat activitatea online, iar un sfert au demarat sau au constatat o creștere în prestarea de bunuri și servicii.” (Akhalkatsi *et al.*, 2020)

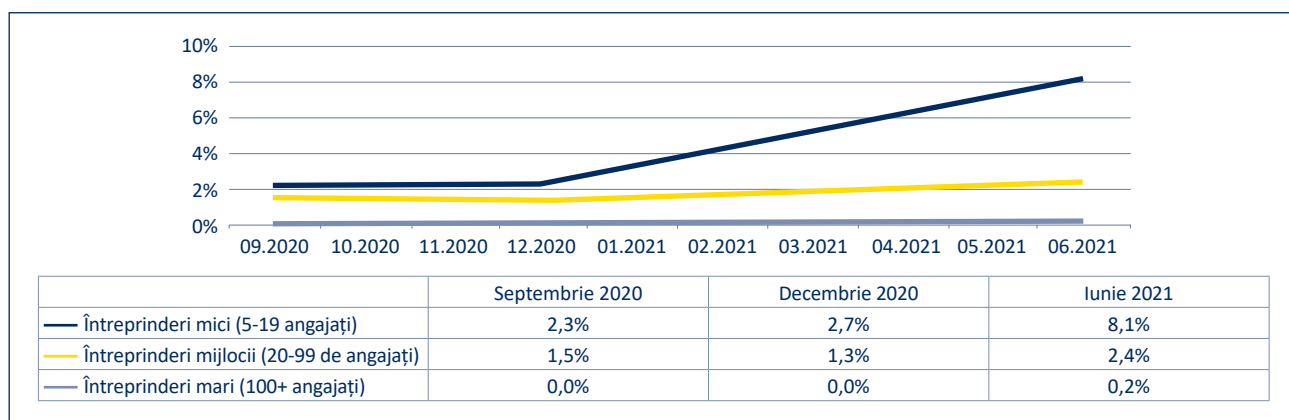
Acțiunile concrete de normalizare a activității economice în cadrul organizațiilor pot fi urmărite sintetizat în graficul de mai jos.

Graficul 16. Acțiuni de reabilitare a afacerilor pe timp de criză

Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Băncii Mondiale <https://www.enterprisesurveys.org/en/covid-19/chart>, accesat în aprilie 2023.

Situația întreruperii cu caracter permanent a activității organizațiilor pe fondul circumstanțelor pandemice este relevantă în cele ce urmează.

Graficul 17. Situația întreruperii permanente a activității companiilor în perioada septembrie 2020 – iunie 2021

Sursa: Proiecție proprie pe baza datelor furnizate pe site-ul Băncii Mondiale <https://www.enterprisesurveys.org/en/covid-19/chart>, accesat în aprilie 2023.

După criteriul mărimii definit conform rigorilor Băncii Mondiale, remarcăm modificări în sensul creșterii numărului de entități care și-au întrerupt definitiv activitatea în intervalul septembrie 2020 – iunie 2021, fiind afectate de criza sanitară generală.

Potrivit Romanian Economic Monitor (<https://econ.ubbcluj.ro/coronavirus/>), printre companiile care au recurs la închiderea totală a activității în timpul pandemiei se numără Continental, Dacia, Ford, Michelin și Star Assembly. Alte societăți, precum Autoliv, E.ON Energie, Electrica Furnizare, OMV Petrom Marketing și Samsung, și-au sistat parțial activitatea.

Incertitudinea care a învâluit perioada de pandemie a generat un impuls antreprenorial în sensul conștientizării semnificației modului în care gândirea și inovația futuriste contribuie la transformarea dificultăților aduse de criza sanitară în oportunități. Antreprenoriatul devine astfel un pilon esențial în vreme de criză prin prisma furnizării unei imagini pozitive a noilor condiții extrem de restrictive. Nevoia de supraviețuire a afacerilor pe termen scurt devine acută pe fondul dereglărilor mediului de business, prin setarea unei mentalități predispuse permanent la schimbare prin inovație. Nevoia cercetării relației COVID-19-antreprenorat derivă din relevanța practică a subiectului. (Ratten, 2021)

➔ Concluzii

Valul tumultos generat de pandemie a avut un răsunet puternic și asupra mediului de business, producând numeroase dezechilibre. În articolul de față a fost evidențiat efectul crizei sanitare asupra mediului de afaceri prin analiza evoluției înființării de societăți și suspendării cu caracter temporar sau permanent a activităților derulate, precum și a altor indicatori care conturează bunăstarea la nivel microeconomic și macroeconomic.

Problematica antreprenoriului intră în sfera de interes a lumii academice și a practicienilor, dezvoltarea mediului economic și social fiind dictată într-o anumită măsură de prosperitatea mediului de business. Inițiativa antreprenorială reflectată pe baza numărului de înmatriculări ale entităților a suferit numeroase modificări în anul de debut al pandemiei și în perioada care a urmat, aspect ce evidențiază impactul puternic asupra deciziei de a intra în lumea afacerilor.

De asemenea, efectele asupra inițiativei antreprenoriale pot fi măsurate și prin prisma numărului de suspendări de activitate cauzate de criză. Surprinzător, conform datelor prezentate pe parcursul lucrării, se observă o scădere a numărului de suspendări în rândul proceselor de business la momentul zero al perioadei de criză, și anume în 2020, remarcându-se o ușoară creștere în 2021 și 2022. Per ansamblu, numărul suspendărilor de activități s-a diminuat cu 22,27% în anul pandemic 2020 comparativ cu cel anterior, județul cu cea mai mare reducere în acest sens fiind Giurgiu, urmat de Vrancea. Cele mai multe suspendări la nivel de entități s-au înregistrat în județele Brașov și Cluj. În 2021, 28,3% dintre companiile din domeniul serviciilor și 23,9% dintre cele producătoare și-au sistat temporar activitatea. Cele mai afectate au fost întreprinderile mijlocii, 32,8% dintre acestea recurgând la închiderea activității.

După criteriul mărimii definit conform rigorilor Băncii Mondiale, remarcăm modificări în sensul creșterii numărului de entități care și-au întrerupt definitiv activitatea în intervalul septembrie 2020 – iunie 2021 din cauza crizei sanitare.

Potrivit Romanian Economic Monitor (<https://econ.ubbcluj.ro/coronavirus/>), printre companiile care au recurs la închiderea totală a activității pe timpul pandemiei se numără Continental, Dacia, Ford, Michelin și Star Assembly. Alte societăți, precum Autoliv, E.ON Energie, Electrica Furnizare, OMV Petrom Marketing și Samsung, și-au sistat parțial activitatea.

În linii generale, cele cinci căi de acțiune în vederea redresării afacerilor sunt reprezentate de optimizarea portofoliului de produse și servicii oferite, modificări la nivelul conducerii, introducerea de produse și servicii noi adaptate la cerințele actuale ale pieței, tranziția proceselor de business în mediul online și îmbrățișarea muncii la distanță, posibile prin intermediul tehnicii moderne avansate.

În mod cert, pandemia de coronavirus, care a generat degradarea stării de sănătate a omenirii, punând în lumină vulnerabilitatea sistemelor sanitare în fața unui inamic nevăzut, a produs „îmbolnăvirea” mediului de afaceri, oglindind nivelul redus de pregătire pentru contracararea rapidă și eficientă a situațiilor nefaste cu impact asupra proceselor organizaționale.

Bibliografie

1. Akhalkatsi, A., Jolevski, F., Rovo, N. (2020), *Impactul tot mai mare exercitat de COVID-19 asupra sectorului privat din Moldova*, <https://blogs.worldbank.org/ro/europeandcentralasia/impactul-tot-mai-mare-exercitat-de-covid-19-asupra-sectorului-privat-din>.
2. Bartik, A.W., Bertrand, M., Cullen, Z., Glaeser, E.L., Luca, M., Stanton, C. (2020), *The Impact of COVID-19 on Small Business Outcomes and Expectations*, Proceedings of the National Academy of Sciences (PNAS), vol. 117, nr. 30, pp. 17656-17666, <https://doi.org/10.1073/pnas.2006991117>.
3. Bradu, M. (2013), *Dezvoltarea economiei inovatoare prin educarea spiritului antreprenorial*, în *Integrare prin cercetare și inovare*, 26-28 septembrie 2013, Chișinău, Republica Moldova, pp. 267-269, https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/105309.
4. Chivu, L. (2022), *Pandemie și economie. O abordare multiparadigmatică*, Revista română de sociologie, vol. 33, nr. 1-2, pp. 155-159, <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.revistadesociologie.ro/sites/default/files/09-comentarii.pdf>.
5. Cucu, A., Caraman, S. (2021), *Implicațiile contabile cauzate de pandemia COVID-19*, în *Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători. Culegere de articole științifice*, ediția a V-a, 11-12 martie 2021, Chișinău, Republica Moldova, pp. 150-157, <https://irek.ase.md:443/xmlui/handle/123456789.1/34>.
6. Drucker, P.F. (1993), *Inovația și sistemul antreprenorial*, Editura Enciclopedică.
7. Gramaticu, M.-T. (2022), *Pandemia COVID-19 și performanța organizațională*, în *Conferința tehnico-științifică a studenților, masteranzilor și doctoranzilor*, vol. 2, 29-31 martie 2022, Chișinău, Republica Moldova, pp. 304-307, https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/162165.
8. Ratten, V. (2021), *COVID-19 and Entrepreneurship: Future Research Directions*, Strategic Change: Briefings in Entrepreneurial Finance, vol. 30, nr. 2, pp. 91-98, <https://doi.org/10.1002/jsc.2392>.
9. Confederația Națională pentru Antreprenorat Feminin (2021), *Antreprenorii nu-și mai permit să suporte costul unui nou lockdown*, <https://conaf.ro/antreprenorii-nu-si-mai-permit-sa-suporte-costul-unui-nou-lockdown/>.
10. Consiliul Uniunii Europene (2023a), *Cronologie – acțiunile Consiliului cu privire la COVID-19*, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/coronavirus/timeline/>.
11. Consiliul Uniunii Europene (2023b), *Răspunsul UE la pandemia de COVID-19*, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/coronavirus/>.
12. Deloitte Romania (2020a), *Ce poate face managementul societății pentru a diminua riscul răspunderii personale în contextul pandemiei COVID-19*, <https://www2.deloitte.com/ro/en/pages/business-continuity/articles/ce-poate-face-managementul-societatii-pentru-a-diminua-riscul-raspunderii-personale-in-contextul-pandemiei-covid-19.html>.
13. Deloitte Romania (2020b), *Comparație între cele trei tipuri de facilități fiscale disponibile în prezent*, <https://www2.deloitte.com/ro/en/pages/business-continuity/articles/comparatie-intre-cele-trei-tipuri-de-facilitati-fiscale-disponibile-in-prezent.html>.
14. Finexpert & Boscolo (2020), *Noi facilități fiscale în contextul pandemiei COVID-19*, <https://www.finexpert-boscolo.ro/blog/noi-facilitati-fiscale-in-contextul-pandemiei-covid-19>.
15. Institutul Național de Statistică (2020), *Cercetare experimentală: Evaluarea impactului COVID-19 asupra mediului economic în lunile martie și aprilie 2020*, <https://insse.ro/cms/ro/content/cercetare-experimental%C4%83-evaluarea-impactului-covid-19-asupra-mediului-economic-%C3%AEn-lunile-0>.
16. Oficiul Național al Registrului Comerțului (2023), *Înteruperea temporară a activității firmei: ce pași sunt necesari?*, <https://www.onrc.ro/index.php/ro/intreruperea-temporara-a-activitatii-firmei-ce-pasi-sunt-necesari>.
17. <https://econ.ubbcluj.ro/coronavirus/>
18. <https://econ.ubbcluj.ro/roem/>
19. <https://trends.google.com/home>
20. <https://www.enterprisesurveys.org/en/covid-19/chart>
21. <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>